

Історичні, філософські, правові й організаційні проблеми фізичної культури

УДК 796.03

Анатолій Войнаровський

Ветеранський спортивний рух на Волині

Волинський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

*“О спорт, ты – мир!”
П’єр де Кубертен*

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз останніх досліджень. Усе життя спортсмени прагнуть до перемоги. На жаль, абсолютна більшість спортивних дисциплін швидкоплинні (10–15 років). Величезні навантаження, фізичні та психологічні, прискорюють вихід спортсменів на пенсію. Дехто продовжує свій шлях у спорті, займаючись тренерською діяльністю, дехто стає спортивним функціонером чи менеджером. Але частина спортсменів продовжує виступати на ветеранських змаганнях, даючи вихід своїй енергії й адреналіну. Вони присвятили себе великому служінню спорту.

Ветеранському рухові в Радянському Союзі була відведена більш політична складова частина – його ідеологічна спрямованість. У кращому випадку заслужені ветерани, виступаючи в школах і на підприємствах, крім слів подяки партії й керівництва, могли розповісти не про систему тренувань, а про те, як багато вони побачили за роки, проведені в спорті. Замовчувалося, що вони таки були професіоналами та отримували за це платню, хоча в трудових книжках було записано, що вони працюють інженерами, інструкторами або є студентами. Ніяких внутрішньодержавних ветеранських змагань не проводилось.

Загалом у наукових статтях недостатньо висвітлювався розвиток ветеранського руху й спорту на Волині (М. Мороз, Ю. Ярошенко, В. Добринський, А. Войнаровський, П. Кравчук, М. Кузьмін).

Завдання дослідження – обґрунтувати шляхи підтримки ветеранського спорту як соціального явища та вдосконалення діяльності громадських ветеранських організацій.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел та узагальнення отриманих результатів, знань і досвіду ветеранів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Спортсмени-ветерани, які продовжують займатися справою всього свого життя – спортом, мають величезний досвід підтримки спортивної форми в певному тонусі.

Із виходом ветеранського спорту на міжнародну арену настає новий, більш якісний стрибок у розвитку цього спорту. Повертаючись до змагань у рамках комплексу “ГПО”, ми розуміємо, що це був спорт усіх прошарків суспільства – спорт на все життя, який дійсно ніс здоровий спосіб життя в маси.

Цей комплекс ефективно діяв протягом майже 60 років. Своім народженням, а саме 11 березня 1931 р., він зобов’язаний Ленінському комсомолу [3]. Видозмінюючись, комплекс був основним видом змагань не тільки школярів, молоді, а й ветеранів-пенсіонерів.

Скласти нормативи комплексу “ГПО” було важко, але почесно. Знаком “ГПО” пишались, як значною нагородою. Значкістами “ГПО” були Герої Радянського Союзу, кращі працівники країни, космонавти й учені. Першим головою Всесоюзної ради комплексу “ГПО” був двічі Герой СРСР, космонавт А. Леонов. Але й тут адміністративна система зуміла “наламати дров”, заполітизувавши цей вид спорту, який в останні роки існування СРСР уже не носив звання всенародного спортивного

комплексу. На жаль, до сих пір ми не змогли знайти нічого більш ефективнішого за цей комплекс "ГПО".

Щоправда, нині вже проводиться декілька великих спортивних ветеранських форумів (чемпіонат Європи, світу, Олімпійські ветеранські ігри) із багатьох видів спорту. Лідерами, безумовно, є такі види спорту, як легка атлетика, футбол, плавання, боротьба, волейбол.

Федерації цих видів спорту вже із 70-х років ХХ ст. проводять велику кількість різноманітних змагань: першості міста, області, країни, Європи, світу. А деякі федерації тільки в останні роки розпочали свою роботу (карате, веслування). З'явилися також і нові види спорту, які розвивають ветеранський рух та користуються великою популярністю у світі (це веслування на драгонботах).

Позитивним є той факт, що ці федерації почали координувати свою діяльність між собою, узгоджуючи календар змагань найбільш популярних видів спорту на декілька років уперед. Також позитивним є те, що на багатьох ветеранських змаганнях (теніс, лижні гонки, плавання, автомобільні гонки) спортсмени-ветерани почали отримувати певні грошові винагороди. До цих змагань стали проявляти інтерес спонсори й рекламодавці.

Ми можемо виділити в підготовці до змагань спортсменів-ветеранів чотири етапи:

I – **начальний** (відбувається процес аналізу майбутніх стартів, лікарський контроль, складання плану підготовки до змагань);

II – **підготовчий** (спортсмен розпочинає більш інтенсивніші систематичні навантаження перед змаганнями);

III – **змагальний** (власне самі змагання, вироблення стратегії змагань, психологічна підготовка спортсмена до змагань);

IV – **відновлюючий** (спортсмен проводить комплекс специфічних заходів із відновлення свого організму після стартів і приведення його у звичний стан).

Аналіз величезного досвіду спортсменів-ветеранів, показує, що в підготовці до старту немає дрібниць. Під час першого етапу обов'язково потрібно пройти поглиблене медичне обстеження й тільки після позитивного висновку лікарів приступати до фізичних навантажень. Також спортсмен повинен бути психологічно готовим до майбутньої роботи й змагань, об'єктивно оцінювати свою спортивну форму на цей момент, усвідомлювати свої слабкі сторони, знати, над чим потрібно попрацювати, щоб підготувати себе та покращити фізичний і психологічний стан, підійти до змагань у найкращій спортивній формі).

На другому етапі потрібно скласти план підготовки (залежно від термінів змагань та їх важливості). Такий план може бути місячним або кварталним. Розпочавши фізичні навантаження, потрібно повільно входити в тренувальний процес (це займе 2–3 тижні). При цьому потрібно приділяти більшу увагу техніці виконання вправ та рухів, ніж фізичним навантаженням.

На третьому етапі спортсмену слід зуміти викласти всі свої можливості, знання, силу й досвід у результат змагань (максимальна концентрація).

На четвертому етапі за допомогою рекреаційних програм (масаж, басейн, парна, харчування, психологічні тренінги) зробити все можливе, щоб організм спортсмена-ветерана увійшов у свій звичайний робочий стан. Особливо суттєвим може бути той факт, що спортсмен зумів показати такий результат, на який він розраховував (психологічна стійкість).

Спортсмени-ветерани гідно репрезентують Волинь на всеукраїнських та міжнародних змаганнях із багатьох видів спорту. Вони мають чим пишатися. Ветеранський рух розвивається вже протягом кількох десятиліть і коли у 80-х роках ХХ ст. він носив епізодичний характер (проводились окремі змагання або розігрувалися кубки з футболу та волейболу), усе ж спортсмени-ветерани могли підтримувати спортивну форму, беручи участь у змаганнях комплексу "ГПО". Ці змагання не мали виходу на міжнародну арену.

Після 1991 р., утворено багато самостійних федерацій (федерація легкої атлетики – М. Мороз, Ю. Ярошенко; федерація боротьби – Л. Педик, В. Вітинський), спортивні клуби "Ветеран", м. Луцьк; "Ковель", м. Ковель та ін.). Результати участі спортсменів – ветеранів Волині – в першості України, Європи, світу стали вражаючими. Так, першим чемпіоном світу з поліатлону в 1993 р. (м. Мінськ) став викладач Луцького педагогічного інституту Ярошенко Юрій Якович (вікова категорія – 45–50 р.), чемпіоном України із зимового поліатлону в 1993, 2001 та 2003 р. стає ще один викладач Луцького педагогічного інституту М. О. Білера. Призером та чемпіоном України, Європи й світу з греко-римської боротьби став волинянин Михайло Ніліпюк (тренер – Л. Педик).

Чемпіоном Європи та призером світової першості 2010 р. з веслування (драгабот) став лучанин Андрій Шевчук. Успішним був виступ ветеранів із боротьби дзю-до серед поліцейських Ю. Гурика та В. Шмигельського. Є успіхи у велосипедному спорті.

Найбільш розвинутий на Волині ветеранський футбол.

За останні 20 років постійно проводилися першості міст та області (м. Луцьк, м. Ковель), міні-футбол серед ветеранів уключений у програму обласного фестивалю спорту як окрема дисципліна.

Створено декілька ветеранських футбольних клубів, один із яких, “Ветеран” – Луцьк, є неодноразовим переможцем першості міста, області й призером першості України (1999–2000 рр.), а у 2002 р. став чемпіоном України. Клуб “Ветеран” – переможець міжнародних змагань у Польщі, Угорщині, Туреччині, Іспанії, Франції, Німеччині. У 1999 р. в складі ветеранської збірної України із футболу – Войнаровський Анатолій Миколайович став чемпіоном Європи (м. Антіб, Франція), а у 2000 р. – чемпіоном світу (м. Шонекс, Німеччина), ставши до того ще й кращим бомбардиром збірної України, забивши 10 м’ячів у 14-ти іграх.

Також призерами та переможцями багатьох змагань ветеранів ставали клуби м. Ковеля (президент – В. Уніга), м. Володимира-Волинського (президент – М. Юнак), с. Мар’янівки (президент – С. Магера).

На Волині в останні роки активізувалися ветерани спорту з волейболу. Клуб “Підшипник” (президент – С. Семенюк). Неодноразово ставали переможцями міжнародних змагань із баскетболу (тренер А. Смітюх), ручному м’ячу (тренер Ю. Цюпак).

Відрядно, що заслужені майстри спорту, чемпіони, продовжують вести активний спосіб життя, пропагуючи спорт у цілому як частку свого життя та передаючи свій досвід і вміння молодим спортсменам.

Висновки й перспективи подальших досліджень. В останні роки на Волині почав активно розвиватися ветеранський спорт, про що свідчать результати виступів волинських спортсменів на змаганнях різного рівня. Для більш ефективного функціонування ветеранського спорту ми визначили шляхи його підтримки:

- потрібно всебічно підтримувати ветеранський спортивний рух у всіх його проявах й усіма можливими засобами;
- максимально сприяти включенню ветеранських загань у спортивні календарі першості міст, районів, областей;
- популяризувати створення ветеранських спортивних клубів або їх секцій на базі діючих спортивних клубів;
- надавати всебічну допомогу зі створення федерацій ветеранського спорту;
- заохочувати спортивні клуби проводити змагання з малозатратних видів спорту (дартс, аеробіка, настільний теніс, стріт-бол, вуличний футбол, настільний футбол, городки, туризм);
- сприяти у створенні комплексних спортивних майданчиків зі штучним покриттям;
- сприяти розробці методики підготовки спортсменів-ветеранів.

Література

1. Войнаровський А. М. Книга тренера з футболу / Войнаровський А. М. – Луцьк : Волин старожитності, 2011.
2. Довідник ФФУ “Наш поступ” – К. : [б. в.], 2006.
3. Календар “Спорт 1981 г.” – М. : Политическая лит., 1981.
4. Кравчук П. Книга рекордів Волині / Кравчук П. – Луцьк : ВОД, 2005.
5. Кузьмін М. М. Создание футбольной команды мастеров / Кузьмін М. М. – Луцьк : Страницы истории, ВОТ, 2000.
6. Кулик Я. Л. До питання національного відродження фізичної культури і спорту / Я. Л. Кулик, А. М. Лаврюшкіна, П. П. Петренко // Матеріали І республіканської конференції – Луцьк : Надстир’я, 1994.
7. Рожнятковский Т. Мужчина после сорока / Рожнятковский Т. – М. : Медицина, 1978.
8. Сергеев В. Дієтологія / В. Сергеев, Н. Сергеев, В. Кузьменко, В. Пасічник. – Луцьк : [б. в.], 2009.
9. Спорт, вікові тенденції та основи підготовки / Ю. Ярошенко, П. Ткач, М. Мороз, А. Альошина // Матеріали І республіканської конференції. – Луцьк : Надстир’я, 1994.
10. Чилиби П. Футбол и жизнь в мою пользу / Чилиби П. – Одесса : [б. и.], 2006
11. Ярошенко Ю. Спорт ветеранів. Побудова та реалізація річного циклу підготовки / Ярошенко Ю, Ткач П., Мороз М. – Луцьк : Медіа, 1999.

Анотації

У статті показано розвиток ветеранського спорту як частину фізичної культури та його вплив на ведення здорового способу життя в сучасних умовах. Стаття висвітлює основні напрями вдосконалення громадських ветеранських організацій на Волині.

Ключові слова: ветеранський спорт, розвиток, спортивні клуби, здоров'я, комплекс.

Анатолій Войнаровський. Ветеранское спортивное движение на Волыни. В статье показано развитие ветеранского спорта как части физической культуры и его влияние на ведение здорового способа жизни в современных условиях. Статья освещает основные направления улучшения общественных ветеранских организаций на Волыни.

Ключевые слова: ветеранский спорт, развитие, спортивные клубы, здоровье, комплекс.

Anatolii Voinarovskii. Veteran Sports Movement in the Volyn Region. The article deals with the veteran sports development as a part of physical culture and its influence on the introduction of healthy lifestyle in the modern life. The article discloses the main directions of public veteran's organizations improvement in the Volyn region.

Key words: veteran's sport, development, sport clubs, health, complex.

УДК 796.01

Михайло Ібрагімов

“Філософія спорту” – новий напрям у фізкультурно-спортивному наукознавстві?

Національний університет фізичного виховання і спорту України (м. Київ)

Постановка наукової проблеми та її значення. Ця проблема не може мати однозначної відповіді стосовно новизни, оскільки історіософія свідчить про одіозні, далеко не улесливі відносини між філософією та спортом, котрі склалися протягом тисячоліть. Олімпійські ігри Древньої Греції після середньовічного забуття не були б такою мірою ідеалізовані й містифіковані в XIX ст., якби вони свого часу не створили історичних умов у розв'язанні національної трагедії греків, а саме: подоланні міжусобної ворожнечі між окремими різноплеменними поселенцями еллінів. Якими б не здавалися ґрунтовними інтелектуальні досягнення древніх “філозофів” – любителів мудрості, що заклали основи західноєвропейської культури та іменованих римлянами “варварів” вивели на шлях сучасної цивілізації, усе ж не численні й протилежні філософські школи, а саме спорт зіграв об'єднуючу, миротворчу і в кінці кінців – гуманістичну місію у формуванні нового цілісного античного етносу. Суперечки між різнобарвними філософськими ідеями, що зароджувались у грецьких містах-полісах, лише “підливали масла у вогонь” у суперництві за право бути найрозумнішим, у той час, як оливкова пальма – символ праці та олімпійський вогонь – символ життя, що були атрибутикою панелінських ігор, угомняв войовничі родоплеменні пристрасті.

Звідси – різко полярні оцінки з боку філософів супроводжують усю історію спортивних ігор, змагань, починаючи зі стародавньої агоністики й до наших днів. Сократ, наприклад, не без іронії та заздрості перед винесенням смертельного вироку за розбещення молоді й божественну претензійність нарікав, що на його честь “варто було б дати такий урочистий обід, який влаштовується переможцям Олімпійських ігор”, а не карати за вільнодумство. Але, як не дивно, долі філософів та олімпійських чемпіонів почасти не тільки перепліталися, але й були схожі одна на одну своєю сміливістю, жертовністю, трагічністю, шанобливістю, їх уславленнями та падіннями. Виникає питання: чи можна вважати тогочасні судження філософів про гімнастику, атлетику, агон й арете, алеа, гладіаторство, пентатлон тощо зародженням “філософії спорту”?

Зрозуміло одне, що з того далекого часу й до наших днів певною мірою збереглося зверхнє ставлення філософської есеїстики до спорту як і зворотна зневажлива реакція з боку його представників. Усі, хто присвячує свою наукову творчість спорту, ще й до сьогодні у філософсько-культурологічному середовищі сприймаються принаймні скептично, у той же час, як і спортсмени, здебільшого ігнорують філософію. Професор Стенфордського університету Ханс Ульріх Гумбрехт у роботі “Похвала красоте спорта” зазначає, що “академическая среда в лучшем случае считает спорт как